

HE MRATINJE VELIKAN NA PIVI

IZJEMNOST GRADNJE

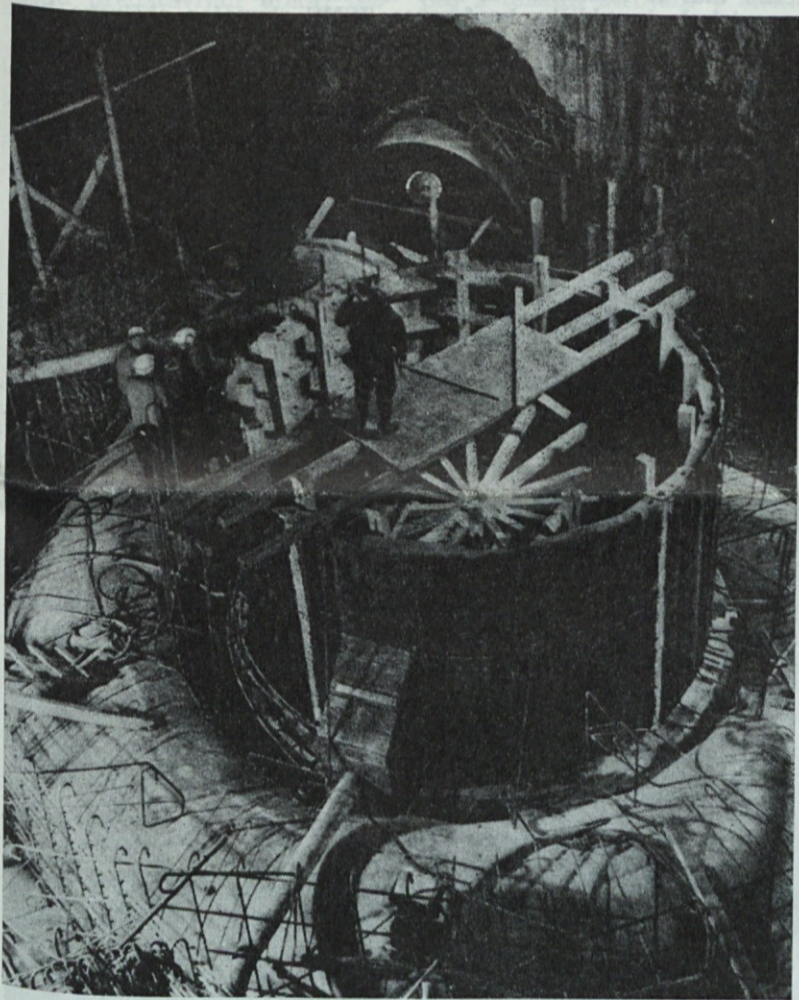
Zdaj vemo, da je mnogo več preglavic kot izdeovalcem opreme povzročala gradnja tega giganta gradbenikom in monterjem te opreme. O enih in drugih ter njihovih prigodah bi lahko veliko napisali, vendar naj za predstavitev gradbišča in okoliščin zberemo le nekaj zanimivosti, za katere je prav, da jih zvedo tudi drugi. Gradbišče samo je zraslo na domala nepristopnem področju kanjona reke Pive, v krajih, kjer so potekali boji pete ofenzive in legendarni premiki partizanskih enot proti Sutjetski. Stisnjeno med skoraj tisoč meterska ostenja mračnega kanjona, gradbišče že ob prvem vtisu vzbuja vprašanje, kako je vendar človek mogel zaiti v to divjino. Na najožjem mestu soteske se iz dna korita dviga čez 200 metrov visoka betonska pregrada, ki sega nekako do tretjine višine tesni.

Gradnja te pregrade je izreden gradbeni dosežek, saj so ga hodili občudovat tudi tuji strokovnjaki. Televizija nam je v krajšem filmskem zapisu ohranila lep spomin na gradnjo in ljudi, ki so gradili pregrado. Pred njo je po strmem pobočju v vratolomnih ovinkih skozi številne predore peljana cesta, ki vodi prav v dno soteske, cesta, ki nikdar ni bila gotova, ker so jo kar naprej pretresale eksplozije minerjev, plazovi, neurja in podobno. In po tej cesti so težki tovornjaki zvozili v strojnico pod pregrado več kot 7000 ton strojne opreme!

(Nadaljevanje na 3. strani)

Ko je bila v januarski številki »LITOSTROJA«, leta 1970 objavljena vest, da so bili uspešno končani razgovori in podpisane pogodbe za novih 2000 ton turbinske opreme, je bilo naše zadovoljstvo še rahlo pomešano s skrbjo, kako bomo zmogli težave, ki tako rade ponagajajo zlasti pri proizvodnji individualne opreme. Pred nami je bila namreč izdelava do tedaj najmočnejših turbin, povsem lastne konstrukcije, in sicer za HE MRATINJE in HE ORLOVAC.

Danes nam je ob spominu na takratne občutke mnogo lažje pri srcu, saj vemo, da HE ORLOVAC že skoraj tri leta redno obratuje, medtem ko se je zadnja od treh turbin na HE MRATINJU — sedaj poimenovani po reki Pivi — prvič zavrtela junija letos.

Polaganje betonske armature in oblog za betoniranje špirale III — Foto: Šterk spomladi leta 1973

NAGRADA IN DIPLOMA

Ob prazniku občine Ljubljana-Siška je bilo podeljenih devet nagrad in diplom posameznikom za izredne dosežke in prizadevanja na vseh področjih družbenega življenja ter občinski zvezi tabornikov za izredno aktivnost.

Med nagrajenci je bil tudi naš generalni direktor, dipl. inž. Marko KRŽIŠNIK. V obrazložitvi komisije za podelitev nagrad, diplom in priznanj, je med drugim poudarjeno:

»V obdobju od leta 1970, ko je tovariš inženir Marko Kržišnik prevzel dolžnosti generalnega direktorja Litostroja pa do danes, je ta delovna organizacija dosegla pomembne uspehe v svojem razvoju in uveljavljanju, tako na domačem, kakor tudi v svetovnem gospodarskem prostoru. Pod njegovim vodstvom je Litostroj dosegel uspehe trajnejšega pomena na področju produktivnosti, v gospodarstvu, razvijanju tehnologije, uveljavljanju sodobnih metod dela, kakor tudi pri aktivnem vključevanju v mednarodno delitev dela, integracijskih procesih, strokovnem dvigu kadrov in na področju raziskovanja in inovacij. S tem je bila dosežena neodvisnost od raznih licenc in tuje tehnologije.

Njegova prizadevnost se posebno izraža na področju razvijanja samoupravnih socialističnih odnosov, v hitri rasti obsega proizvodnje, večjem izvozu, kakor tudi v večji akumulativnosti in rasti osebnih dohodkov v delovni organizaciji.

Tovarišu direktorju za nagrado in diplomu iskreno čestitamo, saj predstavljata tudi za litostrojsko delovno skupnost pomembno priznanje.

Poleg nagrad in diplom pa je bilo podeljenih še šest plaket, in sicer trem posameznikom ter Agrostroju, temeljni delegaciji krajevne skupnosti Milan Majcen, enoti vojašnice Boris Kidrič, Krajevni konferenci SZDL Komandant Stane, osnovni šoli Valentin Vodnik, glasbeni šoli Franc Šturm in Sindikalnemu moškemu pevskemu zboru VIATOR.

Ob dnevu vstaje

Čas mineva. Dogodki, ki so dali podobo sedanjosti, so že krepko odmaknjeni, vendar še vedno živi in pričujoči.

4. julij, 22. julij — datuma, ki sta si zelo blizu, tako po času kot po vsebini, datuma, ki pomenita za slovenski narod in druge jugoslovanske narode in narodnosti začetek konca večstoletne podrejenosti in hlapčevanja, datuma, ko so jugoslovanski narodi stopili na pot nacionalne in socialne osvoboditve.

Naraščajoča nevarnost fašizma med obema vojnoma, posebno pa tik pred drugo svetovno vojno, je bila posledica globoke družbene krize kapitalizma. Jugoslovanskim narodom se je nudila zgodovinska priložnost, da se po večstoletni podrejenosti osvobodijo in stopijo na lastno pot razvoja. Posebno globoko so se tega zavedale najnaprednejše plasti takratne družbe, posebno delavski razred kot zgodovinski nosilec novih pravičnejših družbenih odnosov, kate-rega je vodila komunistična partija s tovarišem Titom na čelu.

Stara Jugoslavija je bila zaradi nerešenih nacionalnih in socialnih vprašanj notranje zelo trhla. Sesula se je po prvih udarcih fašističnih sil.

Letos mineva 35 let od tistih težkih dni, ko je okupator po tem, ko jugoslovanski narodi niso priznali sramotnega izdajstva in pristopa k trojnemu paktu, zasužnjil našo domovino. Hkrati pa mineva tudi petintrideset let od zgodovinskega julija 1941, ki je razbil na videz brezizhoden položaj in prebudil upanje na srečnejše dni.

KPJ je edina ostala zmožna popeljati jugoslovanske narode v boj za osvoboditev. 4. julija je politbiro CK KPJ pod predsedstvom tovariša Tita na seji v Beogradu sprejel zgodovinski sklep: organizirano izvajati oborožene akcije, ustanavljati partizanske odrede, netiti odpor in boj našega ljudstva in se pripravljati k vstaji.

Veliki, na videz nepremagljivi sili, se je uprlo goloroko ljudstvo, globoko zavedajoč se, da je le z oboroženo borbo mogoče izboriti svobodo ter si utreti pot za samostojno graditev prihodnosti.

7. julij v Srbiji, 13. julij v Črni gori, 22. julij v Sloveniji, 27. julij v Hrvaški, Bosni in Hercegovini, so razplamteli ogenj uporniških dni, ki je nato gorel vedno siloviteje dolga leta osvobodilne vojne in socialistične revolucije.

Narodnoosvobodilna vojna se je razširila na celotno ozemlje takratne Jugoslavije in na etična ozemlja, ki so bila v okviru drugih držav. Težko izbojevane svobode pa niso zaživel vsi, kajti različni interesi velikih sil so pripomogli, da je del narodov ostal zunaj meja domovine, kjer se še danes borijo za svoje narodnostne pravice.

Naši narodi so se osvobodili sami in se s tem odločili, da sami zgradijo svojo prihodnost. Zato lahko rečemo, da je vstaja jugoslovanskih narodov preteklost in sedanjost. Ni samo obujanje spominov, ampak tudi obveznost graditi današnji in jutrišnji dan, nadaljevati tisto, kar je bilo spočeto pred več kot tremi desetletji.

Čaka nas še veliko dela

Na ustanovni seji delavskega sveta novoustanovljenega TOZD IRRP, so delegati za predsednika izvolili Jožeta Šlandra, dvaintridesetletnega inženirja, ki je v Litostroju komaj dobro leto in pol. Gotovo je to eden redkih, mladih Litostrojčanov, ki je uspel v razmeroma kratkem času uveljaviti svoje organizacijske in sploh intelektualne sposobnosti.

Potem, ko je osnovno šolo in gimnazijo končal v Celju, se je odločil za študij strojništva na ljubljanski univerzi. Tam je nadaljeval tudi svojo družbenopolitično aktivnost, saj je bil med drugim predsednik Zveze študentskih organizacij Ljudske tehnike — Šolt ter predsednik univerzitetnega odbora Zveze študentov Jugoslavije.

»To je bilo v času perečih družbenih problemov in v času oživljanja krize na področju organiziranosti in delovanja študentske organizacije. Po demonstracijah in izredni aktivnosti se je porodila nova Zveza študentov s samoupravno orientacijo, pripoveduje intervjuvanec. V tistem obdobju se je porodila misel o študentski radijski postaji, vodstvo akcije pa je prevzel tovariš Šlander, kasneje pa je postal tudi glavni urednik radia študent, še vedno edine študentske radijske postaje v Evropi.

Po odluzenju vojaškega roka je poravnal še vse zaostale študijske obveznosti in diplomiral na fakulteti za strojništvo.

Kmalu po prihodu v Litostroj je postal asistent direktorja Projektno razvojnega sektorja, zadolžen za organizacijska vprašanja. V novi sredini nadaljuje z družbenopolitičnim udejstvovanjem, saj je med drugim predsednik komisije za družbenoekonomske odnose in samoupravljanje pri Svetu ZK Litostroj.

»Delo v delavskem svetu TOZD je odgovorna naloga, posebej v času, ko v skladu s smotri zakona o združenem delu, delavski sveti prevzamejo večjo vlogo kot neposredni zastopniki delavcev pri odločanju o pogojih dela in delitvi njegovih rezultatov v temeljni organizaciji združenega dela, v delovni organizaciji in celotni družbi.

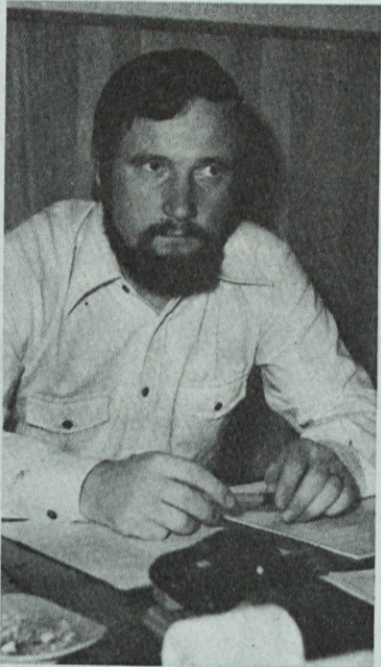
»Zame so položaji v vodstvih raznih organizacij vedno pomenili večjo možnost dela, informiranosti in večjo možnost vpliva na realizacijo zastavljenih ciljev in nekega koncepta, nikoli pa zbiranje funkcij«, je posebej poudaril sogovornik.

»Menim, da bom kot predsednik delavskega sveta, kar zame pomeni delovno in ne častno funkcijo, skupaj z drugimi pripomožem k uveljavitvi samoupravnega dela v TOZD IRRP in v Litostroju ter k njegovi učinkovitosti.

Delavski svet mora biti aktiven dejavnik z izdelanimi stališči na področju upravljanja in od bistvenih vprašanj in pojavov voditi kontinuirano politiko, ne pa da je pasivni opazovalec dogajanj, čigar dejavnost vzpodbujajo zunanji dejavniki. To pa zahteva večjo angažiranost vseh delegatov, ustrezno usposobljenost in učinkovite metode dela.

In katere so najpomembnejše naloge novega delavskega sveta?

»Pred novoizvoljenim delavskim svetom se odpira dokaj širok spekter področij in vprašanj, zato je njegova prva naloga, da določi vrstni red nalog. To izbiro bi težko vnaprej opredelili, menim pa, da bo težišče našega dela usmerjeno v opredelitev razvojnega koncepta instituta, iz česar izvira kadrovska in investicijska politika, na področje raziskav in razvoja, v planiranje, proizvodne dokumentacije (kot kompleks razvoja, projektiranja in konstruiranja), organizacije poslovanja ter povečanje produktivnosti in njene stimulacije.

Za uspešno delo moramo uveljaviti ustrezne oblike, ki bodo omogočile kar neposrednejše sodelovanje delavcev TOZD, saj želimo angažirati vse obstoječe kadrovske potencialne.

Prepričan sem, da se kot TOZD, ki je preko enotnega proizvodnega procesa trdno vključena v družino TOZD v Litostroju, ne moremo in ne smemo ograditi od reševanja skupnih vprašanj.

Na področju povezovanja nas čaka še veliko dela, izhodišče pa po mojem mnenju predstavlja uveljavitev dohodkovnih odnosov, v okviru katerih bomo morali opredeliti odgovornost med

TOZD, nosilstvo posla, sistem poslovanja, vlogo skupnih služb, sistem obračuna, cenike itd. To so v tem trenutku ključna vprašanja v Litostroju in odgovori bodo morali določevati predvsem odgovornosti. Kot TOZD, ki združuje intelektualni potencial delovne organizacije, se moramo pri urejanju teh vprašanj močno angažirati.

Novi zakon o združenem delu razširja področje samoupravljanja daleč preko meja delovne organizacije, svoje pravice do odločanja delavci lahko uveljavljajo v okviru samoupravnih interesnih skupnosti in skupščinskega sistema. Za učinkovito delovanje na tem področju se moramo zopet ustrezno organizirati, urediti informiranje in uskladiti delo delegatov v okviru samoupravnega mehanizma v TOZD. Tako smo se že na prvem rednem sestanku delavskega sveta dogovorili, da bodo na sestankih prisostvovali tudi vodje delegacij našega TOZD in da bo poročanje in dogovarjanje o stališjih, ki jih bodo zastopali, redna točka dnevnega reda.

Morda bi opisal še potek razprav o osnutku zakona o združenem delu v naši TOZD?

»Prva faza razprav o zakonu o združenem delu je že mimo, in delavci so seznanjeni z bistvenimi novostmi, ki jih zakon uvaja.

Sedaj je pred nami druga faza, v kateri se bomo morali dosti bolj angažirati in posamezna določila konkretizirati v našem okolju, oziroma preveriti ustreznost naše prakse v luči novega zakona. V tej fazi se bomo morali zelo angažirati vsi samoupravni organi, družbenopolitične organizacije in vodilni ter vodstveni delavci. Razprave bodo morale dati že konkretne napotke za urejanje odnosov in načina dela pri nas po duhu, ne le po črki zakona. Od kvalitetne analize položaja in priprave na razprave bo odvisna aktivnost udeležbe delavcev v razpravi, zato je pred nami zahtevna in odgovorna naloga, ki ne sme biti samo formalnega značaja«, je zaključil svoje misli nov predsednik delavskega sveta inštituta za raziskave, razvoj in projektiranje.

PLAN DELAJO DRUGI

V TOZD IVET so delegati delavskega sveta za novega predsednika tega organa izvolili strojnega ključavničarja Pavla Stupnikarja. V rodni zasavskih revirjih je končal rudarsko industrijsko šolo, vesenje do strojev pa ga je pred štirinajstimi leti pripeljalo v Litostroj, kjer se je prekvalificiral in postal vzdrževalec — strojni ključavničar v našem vzdrževalnem obratu.

»Presenečen sem bil, ker so me družbenopolitične organizacije predlagale za predsednika«, pravi tovariš Stupnikar. Funkcijo je prevzel s precejšnjim strahom, saj nima velikih izkušenj na družbenopolitičnem in samoupravnem polju. »Pokazalo se je, da je bil moj strah upravičen, saj so naloge še odgovornejše, kot sem si prvotno predstavljal. Delavski sveti TOZD dobivajo vsak dan odgovornejše in težje naloge. Toda s pomočjo tovarišev — delegatov, vodilnih delavcev in z lastno prizadevnostjo je delo kar dobro steklo in upam, da uspeh ne bo izostal.« Tako kot vsi delegati, ki žele svojo delegatsko dolžnost opravljati dosledno in opravičiti zaupanje delavcev, se mora tudi naš intervjuvanec stalno usposablјati, da dojema duha novih samoupravnih socialističnih družbenih odnosov.

Ko je nanesa beseda na najodgovornejše in najaktualnejše

naloge je dejal: »Težko bi se odločil, da bi iz množice nalog izluščil samo eno ali dve, kajti vsako zadevo jemljem resno, v skladu s tem pa jo je treba v določenem obdobju tudi razrešiti. Nedvomno pa je v tem trenutku aktualna in hkrati dolgoročno naloga razprava in uresničitve zakona o združenem delu. Prvi del razprave smo zaključili, čaka nas drugi, ko bomo preverjali našo stopnjo samoupravne organiziranosti z rešitvami, opredeljenimi v osnutku zakona. V tem trenutku pa je gotovo pomembno oblikovanje in sprejetje samoupravnega sporazuma o temeljnih srednjeročnega načrta TOZD IVET, zlasti pa delovne organizacije. Stalno je treba spremljati in izvrševati planske naloge, da ne bi vse ostalo le na papirju.«

»Plan delajo drugi, ne mi v tozdu, naša naloga je, da ga uresničimo. Samo manjši del lahko planiramo sami, kajti z ob-

NOVI PREDSEDNIKI ORGANOV UPRAVLJANJA

Prejšnji mesec so bili na novo konstituirani vsi delavski sveti, odbori za medsebojna razmerja in odbori samoupravnih delavskih kontrol v TOZD ter v delovni skupnosti skupnih služb, izvoljeni pa so bili tudi novi predsedniki teh organov upravljanja.

PREDSEDNIKI DELAVSKIH SVETOV:

Janez JERMAN — TOZD PI, Jure VULKAN — TOZD FI, Jure FLORJANČIČ — TOZD ICL, Zofija DEZUTELJ — TOZD ZSE, Pavle STUPNIKAR — TOZD IVET, Ratko DORNIK — TOZD SE, Alda RAZPOTNIK — DS SSP in Jože ŠLANDER — TOZD IRRP.

PREDSEDNIKI OMRD:

Lado TOME — TOZD ICL, Bogdan KASTELIC — TOZD SE, Avgust PONGRAC — TOZD PI, Alfred KRAMER — DS SSP, Silvester RAVNIKAR — TOZD IRRP, Janez NOSE — TOZD FI, Matej GELEMANOVIC — TOZD ZSE in Jože DEBELJAK — TOZD IVET.

PREDSEDNIKI SAMOUPRAVNIH DELAVSKIH KONTROL:

Janez GLADEK — TOZD PI, Rafael RIHAR — TOZD IRRP, Adolf STRAKA — TOZD FI, Ivan BOZIČ — TOZD SE, Karolina CIGALE — TOZD ZSE, Egidij GOSTIŠA — TOZD IVET, Čedomir CVETANOVSKI — DS SSP in Ivo FURLAN — TOZD ICL.

PRIZNANJA MLADIM SAMOUPRAVLJALCEM

19. junija je bila v Ravnah na Koroškem pred študijsko knjižnico proslava ob 50. obletnici 3. kongresa SKOJ, katere se je udeležilo tudi 10 mladincev iz naše delovne organizacije. Proslavo je organizirala republiška konferenca ZSMS skupaj z občinsko konferenco ZSMS Ravne na Koroškem.

Po tej proslavi smo se zbrali v Titovem domu, kjer je predsednik republiške konference ZSMS Ljubo Jasnič začel slavnostno sejo republiške konference ZSMS. Po kratkem kulturnem programu je predsednik konference mladih delavcev pri republiški konferenci ZSMS Stane Zupančič podelil priznanja konference mladih delavcev. Priznanja za dosežene uspehe v akciji »Najboljši mladi delavec — samoupravljalce«, katero je razpisala republiška konferenca ZSMS, je dobilo 34 mladih delavcev iz celotne SR Slovenije, med njimi tudi 7 iz naše delovne organizacije: Josip FILEŠ, Vincenc JAKOPIČ, Stipe BARIŠIČ, Stjepan ŠIMUNIČ, Milan JURJAVČIČ, Anica MAVEC in Franc JAMSEK.

Te mlade delavce so že njihove OO ZSMS izbrale za najboljše mlade delavce — samoupravljalce.

Priznanja so dobili tudi trije mladi inovatorji, 15 osnovnih organizacij ZSMS in 6 konferenc mladih delavcev pri občinski konferenci ZSMS.

Med petnajstimi najboljšimi osnovnimi organizacijami ZSMS v SR Sloveniji je dobila priznanje tudi ena osnovna organizacija ZSMS iz Litostroja, in sicer osnovna organizacija ZSMS TOZD FI. Priznanja konference mladih delavcev pri republiški konferenci ZSMS, katera so dobili naši mladi delavci in ena izmed naših osnovnih organizacij, znova potrjujejo, da naša mladina tvorno deluje pri razvijanju samoupravnih odnosov v naši delovni organizaciji.

Podeljena priznanja naj nam ne bodo samo nagrada za opravljeno delo, ampak spodbuda za še večjo angažiranost pri razvijanju in utrjevanju tistih pravih samoupravnih socialističnih odnosov v naši družbi, za katere smo se opredelili v ustavi in katerim je jasno začrtal smer X. kongres ZKJ.

J. M.

likovanjem temeljnih organizacij združenega dela se je planiranje remontov in investicij preneslo v posamezne tozde in smo tako prišli v položaj, da se moramo prilagoditi planom in trenutnim potrebam posameznih tozdov in služb. Poleg tega je dejavnost TOZD IVET specifična. Nimamo armade pripravljalcev proizvodnje, organizatorjev, dispečerjev in referentov, pač pa so te naloge prenesene na nas vzdrževalce. Pri popravilu stroja moram sam skrbeti za rezervne dele in za potreben material. Če je kje potrebno znanje, potem je to pri vzdrževanju. Sleherni od nas mora poznati »drobovje« stroja, sicer je ves trud zaman. Zato menim, da smo delavci, ki vzdržujemo stroje preniško vrednoteni in naj ljudje, ki postavljajo merila za delitev osebnih dohodkov bolje proučijo naše delo«, je poudaril novi predsednik delavskega sveta TOZD IVET.

Problematično je tudi prikazovanje uspešnosti poslovanja. O tem sogovornik sodi takole: »Ker so cene naših uslug, posebno pa energije stalne, zunaj pa se le-ta draži, pridemo v položaj, ko bi morali tozdom zaračunavati več, kot to dovoljujejo naše cene, to pa se ne zgodi. Z večanjem naših poslovnih re-

zultatov se manjšajo rezultati tozdov, posebno PI in FI, zato pa je poslovni uspeh našega tozda zelo različen. Denar sicer ostane v delovni organizaciji, vendar bo potrebno v prihodnje poiskati način, kako to uskladiti. Naša glavna naloga je, da stroji in naprave dobro delajo, da jih vzdržujemo s kar najmanjšimi stroški in čim bolj kvalitetno in hitro.

I. E.

HE MRATINJE — VELIKAN NA PIVI

(Nadaljevanje s 1. strani)

OSEBNI POPIS

Za HE Mratinje je Litostroj izdelal in montiral tri Francisove vertikalne turbine, ki pri padcu 162 m in pretoku 80 m³/s dajejo po 117,6 MW. Dobavili smo tudi montažni žerjav, predturbinske lopute in ostalo pomožno opremo. Tako turbine, kot zapiralni elementi pomenijo povsem samostojno konstrukcijsko rešitev litostrojских strokovnjakov, razvito v sodelovanju z Institutom za turbinske stroje v Vižmarjih.

Konstrukcija turbine je bila zaupana dolgoletnemu litostrojčanu ing. Leopoldu Malotruhu, ki je svoje delo opravil z njemu lastno natančnostjo.

Izdelava približno 1300 ton opreme je zahtevala z ozirom na tehnično zahtevnost tudi kopico novih tehnoloških prijemov, ki so v določenem pogledu predstavljali dokaj težke naloge, vendar so jih odgovorni sodelavci uspeli v celoti zadovoljivo rešiti.

Posebej je treba omeniti izdelavo varjenih gorilnikov premera 3500 mm, s katerimi se

tako po kvaliteti kot velikosti uvrščamo med najvidnejše proizvajalce tovrstne opreme v svetu.

V dnu globeli se svetlika pas bistrice Pive, ki se z vrha zdi tako tiha in mirna, da bi jo skoraj imel za potoček, pa je ničkolikokrat pošteno zmedla račune ljudem, ki so jo krotili. Zdaj je umirila svoje vode za pregrado in preden se spet zlije v tisočletjih izdelano korito, mora utesnjena pa skrbno izračunani poti skozi spirale še opraviti delo, ki ji ga je naložil človek: vrteti turbine.

Res je graditeljem mnogokdaj stala ob strani tudi sreča, ko je na primer sprožila iznad kabskega žerjava tone materiala prav tedaj, ko je bilo delovišče prazno, ali zvalila skalo po pobočju ali kamniti plaz, ki ni zajel nikogar. Toda ostal bo žalosten spomin na voznika buldožerja, ki je skupaj s težkim strojem v enem samem skoku z roba soteske pristal v dnu korita. Njemu je sreča obrnila hrbet... Enkrat samkrat sem se s tesnobo v prsih spustil v tisto globel, da bi si od blizu ogledal strojnico

in pogoje, v katerih delajo naši monterji, enkrat samkrat, in se potem, ko je bil po triurni zapori prehod spet odprt, z nedopovedljivim olajšanjem spet povzpel nazaj skozi prah in blato iz soteske do naselja, kjer so prebivali graditelji. Toda tu se začne že druga povest — povest, ki nosi naslov:

KAKO JE VZDRŽAL ČLOVEK?

O tem bi vedel več povedati ing. Peter Šterk, ki je prebil v tistem okolju, kot vodja naše montažne ekipe, skoraj štiri leta in pol, ali pa Franc Vidrih, ki ga je nasledil in montažo opreme uspešno priagnal do konca. Morda pa bi pripovedi obeh imenovanih pridali še kaj svojega tudi ostali fantje — mladi monterji, ki so šli na tem izjemnem delovišču skozi ognjeni krst pridobivanja strokovnih izkušenj, odrezani od sveta, izpostavljeni vsakovrstnim nevarnostim. Te nanje niso prežale samo pri delu v strojnici pod tisoč in tisoč tonami betona, ampak še bolj na poti do nje in iz nje v 8 kilometrov oddaljeno naselje, kjer so se po večerni vrnitvi z delovišča odpočivali za nov delovni dan.

Človek ni stroj, za svoje počutje potrebuje poleg osnovnih življenjskih pogojev tudi določen občutek varnosti — prav to pa je tisto, zaradi česar montaže na HE Mratinju ne moremo primerjati z drugimi gradbišči hidroenergetskih objektov.

Stalni psihični pritisk, izvirajoč iz potencialne nevarnosti, odmaknjenosti od sveta (najbližja telefonska zveza in kulturno središče je šele v 40 km oddaljeni Foči!), osamljenost, nihajoča med delom v temačni strojnici, prašno ali poledenelo jamasto cesto in skromnim ležiščem v baraki, še tako izzivajoče podobe ženskih aktov na steni, so bili pogostni vzrok popuščanja živcev, notranje napetosti in nerazpoloženja. Vendar ljudje so vztrajali in vzdržali. Če kje, potem v HE Mratinju ni šlo samo za boj človeka z naravo, ampak še mnogo bolj za boj človeka s samim seboj.

DARILO ZA PRAZNIK

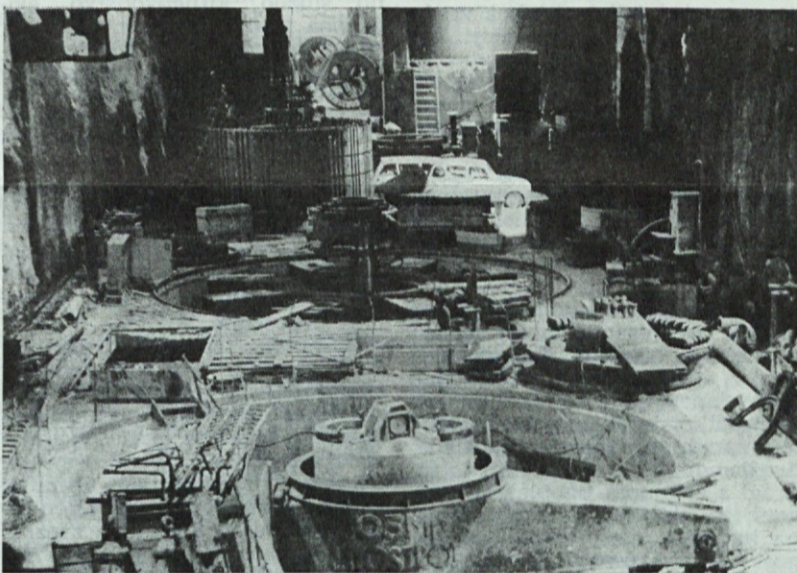
Nenadna poplava strojnice v oktobru 1974 je občutno za-

Jez za He-Martinje v znamenitem kanjonu reke Pive. Jez je visok več kot 200 m in predstavlja velik dosežek tudi v gradbeništvu — Foto: Vidrih

Obrisi jezov so že dobro vidni — Foto: Šterk leta 1973

Del strojnice v času pospešene montaže — Foto: Šterk

vrla gradbena in montažna dela, saj je bilo potrebno že montirano opremo odmontirati, očistiti in ponovno montirati. Z izjemnimi napori pa je izvajalcem uspelo dela dokončati do konca leta 1975 in kljub zimi in snegu elektrarno

pripraviti za obratovanje. Tako se je v februarju letos uspešno zavrtela prva, v marcu druga in v juniju še zadnja turbina.

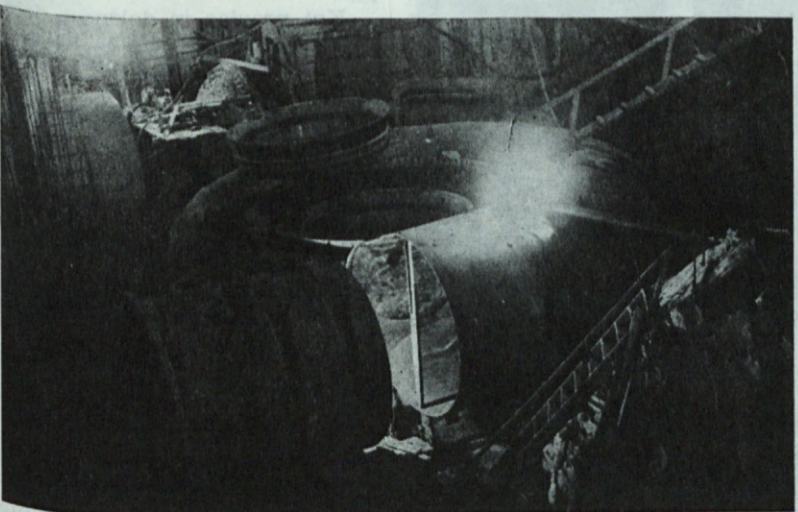
Po izvršenih potrebnih preiskusih in poskusnem obratovanju je bila elektrarna 13. julija — na dan vstaje črnogorskega naroda ob navzočnosti najvidnejših predstavnikov javnega življenja slovesno predana svojemu namenu. Lepšega in koristnejšega darila za praznik si res ni moč zamisliti in upravičeno se nad njim lahko veselimo tudi tisti, ki smo v mozaik skupnega dela vložili tudi svoj delež.

Nekaj mrmrajo sicer vode srebrne Pive v dnu kanjona, ko vrejo izpod betonskega bloka pregrade in tisti redki sončni žarki, ki se za kratek čas izgubijo v plastnicah tisočletnih skladov zgornje stene kanjona, delajo sotesko le še bolj mračno. Toda tam v dnu je dokaz nove zmage delovnega ČLOVEKA, od tam po tankih žilah vre energija na NJEGOV svetlejši dan.

CELOVITA OCENA — NOVE NALOGE

Na razširjeni seji Sveta ZK in Konference osnovnih organizacij sindikata Litostroj, ki je bila v sredo, 14. julija v dvorani izobraževalnega centra, je tekla razprava o osnutku zakona o združenem delu, o srednjeročnem načrtu delovne organizacije, o stabilizacijskih prizadevanjih ter o kadrovske politiki. Poleg članov obeh organov družbenopolitičnih organizacij, so se seje udeležili še: Franc Hribar — sekretar Komiteja OK ZK Ljubljana-Siška, Slavko Krušnik — predsednik Občinskega sveta ZS Ljubljana-Siška, Bojan Jurčič — predstavnik Izvršnega sveta skupščine občine Ljubljana-Siška; predsedniki delavskih svetov, sekretarji osnovnih organizacij zveze komunistov, predsedniki izvršnih odborov osnovnih organizacij sindikata ter predsedniki osnovnih organizacij zveze socialistične mladine TOZD in delovne skupnosti SSP; vodje delegacij, vodje konferenc in skupin delegacij, direktorji TOZD in sektorjev ter drugi vidni predstavniki družbenopolitičnega in gospodarskega življenja Litostroja.

Uvodno poročilo vseh štirih, gotovo najpomembnejših področij sedanje družbenopolitične in gospodarske aktivnosti, je podal generalni direktor dipl. ing. Marko Kržišnik, potem pa se je razvila živahna razprava, ki je razjasnila vrsto dilem in pokazala kaj je potrebno storiti, da bo položaj delavcev, združenih v Titovih zavodih Litostroj, še boljši in trdnjši, ter da bodo imeli le-ti dejansko odločujočo vlogo na vse procese v združenem delu.

Varjenje spirale v strojnici HE-Martinje. Zaradi prevelikih dimenzij so bile spirale dobavljene v delih in dokončane v strojnici — Foto Šterk

Praznovali smo dan borca

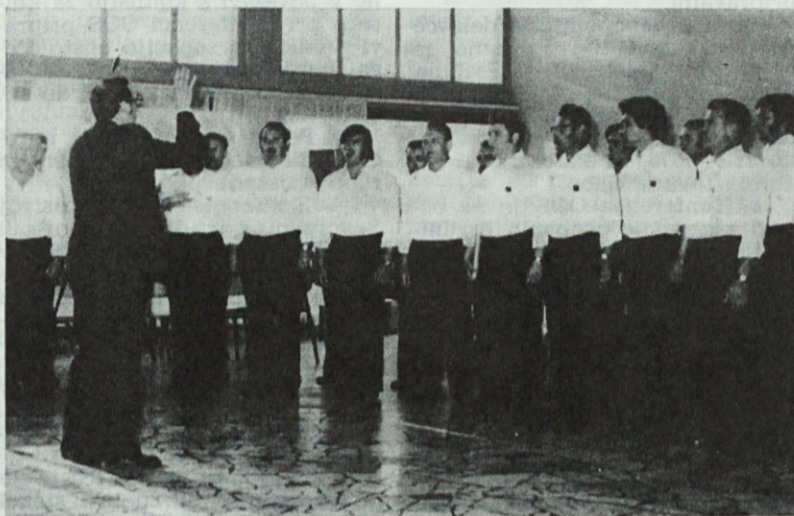
Praznovanju 4. julija, dneva borca po vsej naši domovini so se letos že šestič pridružili člani organizacije ZB NOV, zaposleni v naši delovni organizaciji in člani krajevne skupnosti Litostroj.

Tovariškega srečanja v prostorih delavske restavracije se je udeležilo več kot 350 članov, ki so v prijetnem razpoloženju obujali spomine na dni, ko je bil gozd njihov dom in zakurjena kmečka peč razkošje.

K prijetnejšemu vzdušju je pripomogel kratek, a izbran program. Litostrojski pevci so s svojim ubranim petjem ustvarili slavnostno vzdušje, zabavni ansambel pa je ubiral poskočne viže. Govornika, tovariš Živkovič in tovariš Zorec sta na kratko orisala prehojeno pot, uspehe na tej poti in opozorila na naloge, ki se pred člane ZB postavljajo tudi danes, kajti bitka za naš boljši jutri še ni končana. Odprtih problemov je še vedno veliko in prav borci bi s svojimi izkušnjami lahko marsikdaj pomagali uspešneje in hitreje reševati težave.

Zato težnja po ustanovitvi aktivna članov organizacije ZB NOV v Litostroju ni samo želja, ampak tudi potreba.

V podjetju je zaposlenih 169 delavcev, ki so že člani organizacije ZB NOV in 63 delavcev, ki so aktivno sodelovali v NOV, vendar za njih nimamo podatkov, ali so vključeni v organizacijo. Skupno število 232 je visoko in menimo, da bi morali biti ti člani zaradi specifičnih potreb v Litostroju povezani v aktivno in sami delovni organizaciji. Konferenca osnovnih organizacij sindikata Litostroj si je med drugimi nalogami zastavila tudi to, da bo nudila vso potrebno pomoč, da tak aktiv zaživi tudi pri nas. Dokaz, da težimo k čim tesnejšemu sodelovanju in povezovanju članov ZB NOV v delovni organizaciji in na terenu, je tudi tovariško srečanje, ki ga je konferenca osnovnih organizacij sindikata Litostroj že petič organizirala skupaj s člani ZB NOV krajevne skupnosti Litostroj.

Pevski zbor Litostroja med izvajanjem programa ob dnevu borca v naši delavski restavraciji

Iz kulturne kronike

Ves mesec so se vrstile prireditve na katerih so nastopali številni zbori in glasbeniki, ki so predramili celo občino Šiško. K prebujenju je veliko pripomogla tudi šesta konferenca Zveze kulturno prosvetnih organizacij občine, na kateri so ustanovili novo delovno telo kulturnega področja. Sadove smemo pričakovati v bližnji prihodnosti.

Naš pevski zbor je bil prav v tem času zelo aktiven, odzval se je povabilu k sodelovanju na

V imenu udeležencev in organizatorja tega srečanja se iskreno zahvaljujemo pevcem, govornikom, zabavnemu ansamblu, osebju delavske restavracije in vsem, ki so pripomogli, da smo večer prijetno preživeli.

M. K.

je bil nagrajen s sproščenim aplavzom. Za naš zbor je to prvi nastop take vrste in upajmo, da ne zadnji.

J. O.

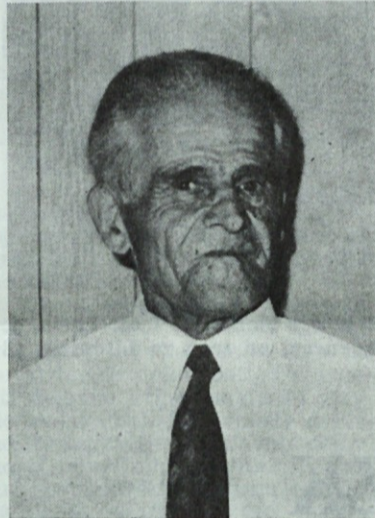
RAZMIŠLJANJE V MIRU

Mir sklepamo,
ko si podajamo roke.
Mir se rodi,
ko vsak svoje dobi.
Mir gradimo,
Mir čuvamo:
ko vračamo odvzeto in tuje.
»Ne laži, ne klevetaj, tovariš!«
Mir ni uganka —
to vedo vsi dobri in
delovni ljudje.
Razumite tudi vi!
Mir ni igračka —
mir je bodočnost in sreča.
Mir med narodi ni samo mir
— to je grobnica grdega in
starega —
vojne in sovraštva.

Dušan Kogoj
(Prevedla E. L.)

ČESTITKA

Tovarišu, Avgustu Kočarju,
čestitamo ob njegovi 50-letnici in mu želimo mnogo zdravja, sreče, zadovoljstva in dobrega počutja med nami.
Sodelavci planske operative
TOZD-PI

30. junija je odšel v pokoj Matej Burjek, transportni delavec v centralnem skladišču elektromateriala.

V Litostroju se je zaposlil 13. 4. 1960. Bil je eden naših najstarejših sodelavcev v podjetju, saj je rojen leta 1907.

Zahvaljujemo se mu za vestnost in prizadevnost in mu želimo še mnogo zdravih let v miru in zadovoljstvu in ob lepih spominih na svoje sodelavce.

POŠKODBE V JUNIJU 1976

TOZD DS	število poškodb	število izgub. delovnih dni
TOZD PI — Livarna sive litine	14	126
— Livarna jeklene litine	9	205
— Pločevinarna	9	70
TOZD FI	21	245
TOZD IVET	2	63
TOZD SE	1	5
TOZD ICL	1	18

Kot je razvidno že iz podatkov, smo imeli v naši delovni organizaciji v mesecu juniju 57 poškodb, od tega so se 4 pripetile na poti v službo oziroma iz službe.

Zaradi poškodb smo izgubili 732 delovnih dni, ali povprečno 12,8 dni na eno poškodbo.

Največ je bilo poškodb, pri katerih so si delavci poškodovali oči — 17, glavo si je poškodoval 1 delavec, telo tudi 1, prste rok si je poškodovalo 12 delavcev, ostali del roke tudi 12, noge pa si je poškodovalo 14 delavcev.

Z gotovostjo lahko trdimo, da bi z doslednejšo uporabo osebnih varnostnih sredstev dokaj zmanjšali število tistih poškodb, pri katerih so si delavci poškodovali oči.

Tudi v tem mesecu se je največ poškodb dogodilo v ponedeljek 15, sledi četrtek s 14 poškodbami, sreda z 12 in torek ter petek z 8 poškodbami.

V juniju smo imeli 11 poškodb več kot v istem mesecu lani. Vendar so poškodbe v lanskem letu terjale več bolniškega staleža, saj smo zaradi ene poškodbe izgubili povprečno 14 delovnih dni.

Služba varstva pri delu

NAGRADE JUBILANTOM V LETU 1976

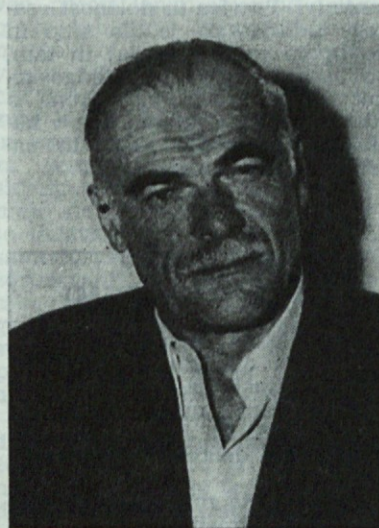
Konferenca OOS je razpravljala o predlogih osnovnih organizacij sindikata glede priznanj jubilarom in sprejela naslednji sklep:

Konferenca OOS TZ Litostroj predlaga delavskemu svetu delovne organizacije usklajen predlog za obdaritev jubilarov v letu 1976:

- za 10-letno sodelovanje — uro v vrednosti 2.300 din;
- za 15-letno sodelovanje — pismeno priznanje — diplom;
- za 20-letno sodelovanje — 3.450 din;
- za 25-letno sodelovanje — 4.600 din in izlet v Đerdap;
- za 30-letno sodelovanje — pismeno priznanje — diplom in izlet (do 500 km).

Delavski svet DO je predlog soglasno potrdil.

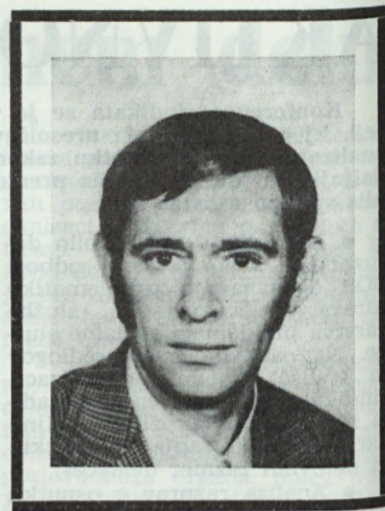
Taka oblika naj velja tudi za bodoče, spremenjena le v toliko, kolikor bodo spremenjena sredstva, ki jih določa samoupravni sporazum kovinske in elektro industrije naše panoge na osnovi sindikalne liste.

Jože Rupar, skladiščnik v planski operativi FI je prišel v Litostroj 17. 8. 1962. Pri nas je bil do 13. 6. 1976. Obema želimo še mnogo zdravja in zadovoljstva.

V juniju letos je odšel v pokoj Anton Rajkovič, priučen pleškar v FI. V Litostroju je bil od 28. 9. 1964 (s prekinitvijo dveh mesecev).

JURICI V SLOVO

Vedno se težko poslavljamo od prijatelja in sodelavca, še težje pa se sprijaznimo z dejstvom, da človeka ni več, če je bil ta še tako mlad in poln moči, kot je bil naš sodelavec Jurica Krešič. Njegova nasilna in nesrečna smrt na tračnicah pri Litiji nas je vse zelo pretresla.

Jurica je prišel v Litostroj pred dobrimi tremi leti. Zelo hitro se je vživel v kolektiv in kmalu postal samostojen in dober topilec jeklene litine. Bil je vedno dober tovariš, skromen in delaven.

Jurica Krešič se je rodil v Garevici pri Sanskem mostu 4. 9. 1949, kjer smo ga tudi pokopali 4. 6. 1976.

Dragi Jurica, spominjali se te bomo, tvoji mladi družini in staršem pa naše iskreno sožalje.

OB 50-LETNICI TOVARIŠA POGAČARJA

Ne dolgo tega, se nas je zbralo v posebni sobi naše restavracije precejšnje število »starih« Litostrojčanov.

Naš dolgoletni sodelavec tovariš Lojze Pogačar je praznoval srečanje z Abrahamom.

Kdo v tovarni ga ne pozna?

Starejši Litostrojčani se ga spominjamo, kot neutrudnega sindikalnega delavca, ki je imel izredno skrb za človeka, najsi bo to pri preskrbi ozimnice ali pa pri obiskih bolnikov in delovnih invalidov na domu. Mlajši pa se ga spominjajo predvsem iz blagajne vzajemne pomoči, ki jo je uspešno vodil več kot desetletje.

Ob tem prijetnem in nepozabnem srečanju naj še enkrat ponovim besede, ki smo jih izrekli Lojzetu: »Da bi še dolgo zdrav in čil ostal med nami!«

I. V.

ZAHVALA

Zahvaljujem se vsem udeležencem srečanja ob moji petdesetletnici. Hvala vsem, ki ste prispevali za darila, saj me bodo spominjala na nepozabne urice, preživete z Vami, dragi sodelavci. Zal mi je, da se nekateri tega srečanja niso mogli udeležiti.

Zahvaljujem se tudi za izrečene lepe želje, in pevcem za doživeto zapete domače pesmi. Vsem še enkrat prav prisrčna hvala!

Pogačar Lojze

